

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Розвиток логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки» здобувача ступеня доктора філософії

Григорчук Тетяни Вікторівни
за спеціальністю 015 Професійна освіта
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Публічна презентація проведена на кафедрі інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
08 грудня 2023 року, протокол №22

1. Актуальність теми дослідження. Реформування змісту початкової освіти, трансформація й інтеграція вищої освіти України до освітнього простору Європи та запровадження компетентнісного підходу спричинили необхідність внесення змін до професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Перед сучасною початковою освітою постали проблеми, пов'язані з використанням альтернативних форм організації освітньої діяльності учнів, що зумовлені пандемією коронавірусу COVID-19, повномасштабними воєнними діями на території нашої країни – впровадження нових педагогічних ідей та підходів до організації та здійснення освітнього процесу, реалізації принципів дитиноцентризму – підходу, за якого в основу організації освітнього процесу покладено особистість дитини з її потребами, інтересами та життєвими проблемами. Зважаючи на всі зазначені виклики, очевидно, що сучасна початкова школа потребує вчителів, що володіють високим рівнем інтелектуального розвитку, професійними вміннями та навичками щодо впровадження активних методів навчання, сучасних цифрових технологій і методик роботи з молодшими школярами, що, безумовно, пов'язано із розвитком логічного, критичного та креативного мислення майбутнього вчителя початкової школи.

Сучасний вчитель має забезпечити ефективний розвиток і саморозвиток особистості учня, сформувати та розвинути його творчі пізнавальні можливості, логічне та критичне мислення, важливість яких значно зростає із розвитком інформаційних технологій. Для вирішення цих завдань вчителі початкової школи повинні мати розвинені професійні, культурні та інтелектуальні компетентності, що удосконалюються у фаховій підготовці в закладах вищої освіти. Вимоги до підготовки вчителів початкової школи змінюються також відповідно до змісту прийнятих стандартів вищої освіти першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 013 Початкова освіта та професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Перераховані нормативні документи містять оновлений перелік компетентностей випускників педагогічних закладів вищої освіти, що враховують вимоги нової української

школи – довготермінової реформи освітньої галузі, головним інструментом якої є сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Все це сприяє формуванню у майбутніх учителів початкової школи готовності до виконання специфічних для початкової освіти педагогічних функцій, підвищенню статусу, виявленню лідерського потенціалу, який забезпечить ефективність діяльності майбутнього вчителя нової української школи.

Сучасні вимоги до професійної компетентності вчителя продиктовані глибокою технологізацією суспільства, що прослідковується не лише у виробництві й комунікаціях, а й в освіті і, навіть, побуті. Передусім, це здатність швидко орієнтуватися в насиченому інформаційному просторі, аналізувати сприйняту інформацію, обирати нестандартні рішення, навчатися та підвищувати кваліфікацію впродовж професійної діяльності і життя в цілому. Ці вимоги зумовили кардинальні перетворення в організації й здійсненні освітнього процесу в закладі вищої освіти, зокрема, оновлення змісту освітніх програм, збільшення обсягів самостійної роботи, впровадження інноваційних форм взаємодії викладачів із студентами, розширення варіативності вищої освіти тощо. Результативність такої освітньої діяльності значною мірою залежить від особистісних характеристик здобувачів вищої освіти, що проявляються в постановці освітніх цілей, плануванні, самоорганізації, координації, самоконтролі й оцінюванні результатів особистої освітньої діяльності.

Підготовка майбутнього вчителя неодноразово досліджувалася вітчизняними і закордонними науковцями, серед яких варто виокремити праці: А. Алексюка, І. Бабенко, О. Білоус, І. Богданової, С. Вітвицької, В. Вишківської, І. Гавриш, М. Гриньової, Р. Гуревича, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Ковальчук, Л. Крамущенко, Л. Макар, Н. Ничкало, О. Пехоти, О. Попенка, В. Радул, О. Савченко, Т. Семенюк, Т. Сидоренка, Ю. Смаковського, І. Соколової, В. Шахова, Н. Якси та інших дослідників.

Проте, запропоновані науковцями підходи до підвищення ефективності формування професійної компетентності майбутніх учителів не повною мірою враховують специфіку освітньої діяльності у початковій школі та особливості їхньої фахової підготовки, необхідність у розвинутому логічному мисленні, зокрема швидкі зміни змісту освітніх програм, навчальних дисциплін, засобів навчання і способів комунікації, володіння здобувачами освіти сучасними цифровими технологіями та активними методами навчання, здатність проектувати і прогнозувати роботу молодших школярів, розвивати їх здібності, необхідні для успішного оволодіння навчальним матеріалом, осмислення і критичного аналізу різноманітної інформації тощо. Проблема розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у фаховій підготовці не була предметом окремої системної наукової роботи.

Дослідження особливостей розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у фаховій підготовці дало змогу виявити *суперечності між:*

- 1) необхідністю проектування і прогнозування освітньої діяльності учнів початкових класів та мінімальним їх впровадженням у систему підготовки майбутніх учителів початкової школи;
- 2) переважною орієнтацією майбутніх учителів початкової школи на педагогічну діяльність за встановленими стандартами підготовки молодших

школярів і необхідністю формування індивідуального підходу до розвитку кожної окремої особистості учня;

3) стандартизованим змістом професійної освіти, визначеним нормативними документами та індивідуальними освітніми потребами майбутніх учителів початкової школи;

4) широким спектром розроблених технологій діяльності студентів та недостатньою адаптованістю їх для підготовки майбутніх учителів нової української школи.

Актуальність окресленої проблеми, її недостатня теоретична розробленість і необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертації: *«Розвиток логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки»*.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконувалося в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Методологія і технологія педагогічного супроводу особистісно професійного розвитку майбутнього вчителя» (номер держреєстрації 0111U001620), відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Інноваційні педагогічні технології навчання в умовах інформатизації освіти в Україні та за кордоном» (протокол № 8 від 23 грудня 2020 р.).

Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 4 від 24.10.2021 р.) й узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 29.04.2022 р.).

3. Наукова новизна результатів дослідження полягає у тому, що *вперше*: обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки: застосування методів активного навчання та ігрового моделювання у фаховій підготовці майбутніх учителів початкової школи, організація самостійної діяльності майбутніх учителів початкової школи для розвитку їхнього логічного мислення, використання завдань для розвитку логічного мислення майбутніх учителів у процесі фахової підготовки. Розроблено модель розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки, що створює теоретичну базу для застосування педагогічних умов; розроблено методичний супровід розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у фаховій підготовці.

Уточнено сутність, структуру, критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний), показники та рівні розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у фаховій підготовці. Подальшого розвитку набули положення щодо етапів, форм і методів розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у фаховій підготовці.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження полягає в розробці та впровадженні в практику професійної підготовки майбутніх

учителів початкової школи педагогічних умов і моделі розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки; розробленні та впровадженні методичних і дидактичних матеріалів для формування навичок планування та організації активних методів навчання у вигляді освітніх проєктів та навчальних ігор, що можуть бути використані з метою розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у фаховій підготовці; укладанні методичних рекомендацій щодо розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у фаховій підготовці. Матеріали дисертації можуть бути використані у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої та фахової передвищої педагогічної освіти з метою вдосконалення аудиторних занять, самостійної роботи, навчальних і виробничих практик; під час розроблення та модернізації освітньо-професійних програм.

5. Використання результатів роботи. Результати дослідження впроваджено в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/30 від 28.11.2023 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/2597 від 12.10.2023 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 305/04-а від 15.09.2023 р.) та Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 1155-1/01 від 30.10.2023 р.).

6. Особиста участь автора. Усі основні результати дисертаційної роботи одержані автором особисто. Особистий внесок в статті «Розвиток логічного мислення майбутніх учителів початкових класів під час планування та організації проєктного навчання», написаної в співавторстві з Р. Гуревичем, полягає у тому, що дисертанткою описано проєктування, планування і розроблення навчальних телекомунікаційних проєктів, наведені приклади виконаних завдань, проаналізовано результати проєктної діяльності майбутніх учителів початкової школи.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. *Науковий керівник* – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України *Гуревич Роман Семенович*.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Григорчук Тетяни Вікторівни є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації. Зміст та основні результати дисертації відображено у 19 публікаціях (з них 17 одноосібних), у тому числі 4 статті у наукових фахових виданнях України, 2 статті в закордонних наукових періодичних виданнях, 12 публікацій апробаційного характеру в збірниках матеріалів наукових і науково-практичних конференцій, одні методичні рекомендації.

8. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Григорчук Т. В. Організація самостійної діяльності майбутніх учителів початкової школи для розвитку їхнього логічного мислення. *Наука і техніка сьогодні*. № 12(26). 2023. С. 436-446. (фаховий журнал, категорія Б). [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12\(26\)-436-445](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12(26)-436-445)

2. Григорчук Т. В. Використання завдань для розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 13(27). С. 513-522. (фаховий журнал, категорія Б) DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13\(27\)-513-521](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13(27)-513-521).

3. Григорчук Т. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування логічного мислення учнів нової української школи. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 58. 2020. С. 83-90. (фаховий журнал, категорія Б). DOI: 10.31652/2412-1142-2020-58-83-90

4. Григорчук Т. В. Особливості підготовки майбутніх вчителів початкової школи до формування логічного мислення учнів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 46. Том 1. С. 200-204. (фаховий журнал, категорія Б). DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-31>

Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях:

5. Григорчук Т., Гуревич Р. Розвиток логічного мислення майбутніх вчителів початкових класів під час планування та організації проєктного навчання. *Grail of Science*, (31), 2023. С. 396–402. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.15.09.2023.62>

6. Григорчук Т. В. Формування логічного мислення учнів в умовах нової української школи. *Pedagogical Sciences/Colloquium journal*. № 19(106), 2021. С. 32-34. <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=3007811>

7. Григорчук Т. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування логічного мислення учнів нової української школи. International scientific and practical conference «*Pedagogy and Psychology in the Modern World: the art of teaching and learning*» : conference proceedings, February 26–27, 2021. Vol. 2. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». С. 27-31. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-65>

Наукові праці апробаційного характеру

8. Григорчук Т. В. Порядок підготовки майбутніх вчителів початкових класів до формування логічного мислення учнів в умовах нової української школи. *Results of modern scientific research and development. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference*. Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2021. Pp. 214- 220. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskayakonferentsiya-results-of-modern-scientific-research-and-development-22-24-avgusta-2021-goda-madrid-ispaniya-arhiv>.

9. Григорчук Т. В. Розвиток логічного мислення майбутніх вчителів початкової школи в процесі фахової підготовки. *Сучасні аспекти модернізації*

науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XXII Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І. В. Жукової, Є. О. Романенка. м. Любляна (Словенія): ГО «ВАДНД», 07 липня 2022 р. 563. С. 315-319.

10. Григорчук Т. В. Теоретичні основи підготовки майбутніх вчителів початкових класів до формування логічного мислення учнів нової української школи. *Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття* : матеріали II Міжнародної наукової конференції (Т. 3), м. Рівне, 5 листопада, 2021 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 30-33. DOI: <https://doi.org/10.36074/mcnd-05.11.2021>

11. Григорчук Т. В., Гуревич Р. С. Методичні особливості підготовки майбутніх вчителів початкової школи до формування логічного мислення. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи*: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. Хмельницький, 2021. С. 23-24.

12. Григорчук Т. В. Розвиток логічного мислення майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки. *Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації*: матеріали III Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 30 вересня 2022 р.) / [за наук. ред. С. В. Кюрчева, В. В. Кідалова, В. І. Кравця та ін.]. Запоріжжя : ТДАТУ, 2022. С. 510-515.

13. Григорчук Т. В. Теоретичні основи підготовки майбутніх вчителів початкових класів до формування логічного мислення учнів нової української школи. *Priority directions of science and technology development. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. SPC "Sci-conf.com.ua"*. Kyiv, Ukraine. 2021. Pp. 334-339. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiyapriority-directions-of-science-and-technology-development-11-13-iyulya-2021-goda-kievukraina-arhiv>.

14. Григорчук Т. В. Характеристика педагогічних умов готовності майбутніх вчителів до формування логічного мислення в учнів початкової школи. *Topical issues of modern science, society and education. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. SPC "Sci-conf.com.ua"*. Kharkiv, Ukraine. 2021. Pp. 326-332. URL: <https://sci-conf.com.ua/ii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-topical-issues-of-modern-science-society-and-education-5-7-sentyabrya-2021-godaharkov-ukraina-arhiv>.

15. Григорчук Т. В. Порядок підготовки майбутніх вчителів початкових класів до формування логічного мислення учнів в умовах нової української школи. *Topical issues of modern science, society and education. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. SPC —Sci-conf.com.ua*. Kharkiv, Ukraine. 2021. Pp. 447-453. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiyatopical-issues-of-modern-science-society-and-education-3-5-oktyabrya-2021-godaharkov-ukraina-arhiv>

16. Григорчук Т. В. Підготовка майбутніх вчителів початкової освіти до формування логічного мислення учнів Нової української школи. *Актуальні проблеми управління освітою і навчальними закладами*: зб. наук. пр. / Електронне видання; за заг. ред. В. Ф. Русакова, І. М. Зарішняк. Вип. 4. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 5-8.

17. Григорчук Т. В. Особливості підготовки майбутніх вчителів початкової школи до формування логічного мислення учнів нової української школи. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти: матеріали всеукраїнської веб-конференції.*

[Ito.vspu.net/konferenc/konf_digital_education/2022/grygorchuk.htm](http://ito.vspu.net/konferenc/konf_digital_education/2022/grygorchuk.htm)

18. Григорчук Т. Особливості розвитку логічного мислення першокласників на уроках математики в контексті ідей нової української школи. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 17-18 квітня 2019 р.) / за ред. О. А. Голук ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. Вип. 8. С. 162-166

19. Григорчук Т. В. Сучасні підходи до розвитку логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у фаховій підготовці: методичні рекомендації. Вінниця: ТОВ «Друк», 2023 – 92 с.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Григорчук Т.В. «Розвиток логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки» за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради Закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а також напряду досліджень освітньо-наукової програми Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського зі спеціальності 015 Професійна освіта, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Розвиток логічного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки», подану Григорчук Тетяною Вікторівною на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту.

Головуюча публічної презентації:
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки, професійної
освіти та управління освітніми закладами

Алеєв

Ольга АКИМОВА

